

บทที่ 5

ผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อชุมชน และการปรับตัว ของแรงงานพม่าในประเทศปลายทาง

การย้ายถิ่นของแรงงานพม่าในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด เป็นการย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาอาศัยอยู่ และทำงานในแม่สอด ซึ่งแรงงานพม่าได้อพยพเข้ามาอยู่ร่วมกับชุมชนคนไทย ดังนั้น จึงหนีไม่พ้น ที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน หรือการดำรงชีวิตประจำวัน จากความแตกต่างทางชาติพันธุ์นี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคนไทย

ตารางที่ 25 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคนไทย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	202	55
- หญิง	164	45
รวม	366	100
อายุ		
- ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 20 ปี	18	5
- 21-31 ปี	131	36
- 31-40 ปี	107	29
- 41-50 ปี	86	23
- 51 ปีขึ้นไป	24	7
รวม	366	100

ตารางที่ 25 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	47	13
- มัธยมศึกษา	162	44
- ปริญญาตรี	147	40
- สูงกว่าปริญญาตรี	10	3
รวม	366	100
อาชีพ		
- นักเรียน นักศึกษา	14	4
- รับราชการ	117	32
- รับจ้าง	103	28
- ลูกจ้างของรัฐ	10	3
- ธุรกิจส่วนตัว	122	33
รวม	366	100
รายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 5,000 บาท	94	26
- 5,000-10,000 บาท	131	36
- 10,001-15,000 บาท	52	14
- 15,001-20,000 บาท	33	9
- 20,001-25,000 บาท	17	5
- 25,001 บาทขึ้นไป	31	8
- ไม่มีรายได้	8	2
รวม	366	100
สถานภาพการสมรส		
- โสด	143	39
- สมรส	205	56
- ม่าย	10	3
- หย่า	8	2
รวม	366	100

จากการศึกษาเพศของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำแนกได้เป็นเพศชายร้อยละ 55 และเพศหญิงร้อยละ 45 ของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 366 คน

อายุของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 29 และช่วงอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 5

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 44 รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 40 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี น้อยที่สุด ร้อยละ 3

อาชีพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 33 รองลงมา ได้แก่ รับราชการ ร้อยละ 32 และลูกจ้างของรัฐ น้อยที่สุด ร้อยละ 3

รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 36 รองลงมา ได้แก่ ช่วงไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 26 และไม่มีรายได้ น้อยที่สุด ร้อยละ 2

สถานภาพการสมรสของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานภาพสมรส มากที่สุด ร้อยละ 56 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพโสด ร้อยละ 39 และสถานภาพหย่า น้อยที่สุด ร้อยละ 2

5.2 ผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อชุมชน

5.2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทั้งประเทศไทย และประเทศสหภาพพม่า ที่มีพรมแดนติดต่อกันเป็นระยะทางยาวหลายร้อยกิโลเมตร เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการขยายการค้า และการลงทุนระหว่างไทย กับพม่า ประกอบกับรัฐบาลไทยมีนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์ และส่งเสริมการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดทั้งในระดับรัฐบาล และระดับเอกชน และก่อให้เกิดความร่วมมือ ในการพัฒนา เศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และรัฐบาลไทยมีนโยบายในการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน โดยสร้างความร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านให้มีพัฒนาการทาง เศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาชายแดนระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อไทย

อำเภอแม่สอด เป็นอำเภอที่อยู่ติดกับเมืองเมียวดี ประเทศสหภาพพม่า โดยเฉพาะ ตรงรอยต่อของชายแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ได้มีการค้าขายระหว่างกันมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้นจึงนับว่าอำเภอแม่สอดตั้งอยู่บริเวณจุดชายแดนที่เป็นยุทธศาสตร์ที่ดี เพราะเป็นประตูของ

ประเทศไทยด้านตะวันตกของภาคเหนือ นำไปสู่ตลาดภูมิภาค และตลาดโลกได้ โดยเฉพาะ บริเวณแม่สอด-เมียวดี สามารถตรงไปยังกั๋ง ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศสหภาพพม่าได้ใน ระยะทางที่สั้นกว่าชายแดนด้านอื่นๆ ของไทย ทำให้สินค้าไทยที่ส่งออก หรือวัตถุดิบที่ไทยนำเข้า สามารถใช้ท่าเรือที่กรุงย่างกั๋ง เป็นเส้นทางลำเลียงมาสู่อำเภอแม่สอดได้โดยสะดวก

เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เน้นเรื่องการกระจายการพัฒนาจาก ส่วนกลางไปสู่เมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรมในภูมิภาค ขยายไปสู่จังหวัดใกล้เคียง และเมือง ชายแดน ทำให้บทบาทของอำเภอแม่สอด มีความสำคัญโดดเด่นอย่างมาก ก่อให้เกิด การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตเข้ามาในพื้นที่อำเภอแม่สอด และมีปริมาณโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งจากชาวต่างชาติ และชาวไทย ส่งผลให้แม่สอดกลายเป็น เมืองแห่งการลงทุนด้านต่างๆ และเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าที่สำคัญเมืองหนึ่ง ที่มีมูลค่า การส่งออก และนำเข้าในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก (ดูตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 มูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้า อำเภอแม่สอด ประจำปี 2545-2550

ปี	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)
2545	3,268.28	766.51
2546	4,643.84	436.96
2547	10,868.61	583.54
2548	10,224.94	760.45
2549	10,310.50	1,255.15
2550-ก.พ.	3,759.55	426.20

ที่มา: ด้านศุลกากรแม่สอด, 2550.

จากตาราง จะเห็นได้ว่า มูลค่าการส่งออกของอำเภอแม่สอด มีมากกว่ามูลค่า การนำเข้าสินค้าจากประเทศพม่าทุกปี ในปี 2545 พบว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทย จำนวน 3,268.28 ล้านบาท แต่มูลค่าการนำเข้ากลับพบว่า มีจำนวน 766.51 ล้านบาท ซึ่งถ้าเปรียบเทียบ ความต่างของการส่งออก และนำเข้าของแม่สอด พบว่า แม่สอดมีการส่งออกมากกว่านำเข้า ประมาณ 4 เท่า และในปี 2546 พบว่า การส่งออกของแม่สอด มีมากกว่านำเข้าถึง 10 เท่า และ ก็เช่นเดียวกัน พบว่า แม่สอดมีการส่งออกมากกว่านำเข้าในทุกๆ ปี นั้นแสดงว่า นโยบาย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เน้นเรื่องการกระจายอุตสาหกรรมจากส่วนกลางไปสู่เมืองชายแดน ทำให้เศรษฐกิจของแม่สอดมีการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานรองรับการขยายตัวนี้ และในภาคเกษตรกรรมพบว่า อำเภอแม่สอด เป็นพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูก และการเกษตรที่สำคัญ ก็จำเป็นต้องอาศัยแรงงานเพื่อดูแลผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้แม่สอดกลายเป็นศูนย์กลางการเติบโตที่สามารถดึงหรือกระตุ้นพื้นที่ที่ล้าหลัง ทั้งในประเทศไทย และประเทศสหภาพพม่าให้ได้รับประโยชน์ จากการพัฒนานี้ด้วย

สำหรับการค้าชายแดนระหว่างไทย-พม่า พบว่า แม่สอดถือได้ว่าเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าชายแดนเมืองหนึ่ง ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทย กับพม่าจำนวนมาก ในภาพรวมของการค้าชายแดนไทย-พม่า มีมูลค่าสูงขึ้น ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 การค้าชายแดน ระหว่างไทย-พม่า ประจำปี 2546-2548

รายการ	2546 (ล้านบาท)	2547 (ล้านบาท)	2548 (ล้านบาท)	%เปลี่ยนแปลง 48/47	สัดส่วน%
มูลค่ารวม	57,712.82	67,668.23	48,793.50	35.63	20.68
ส่งออก	11,994.60	18,913.07	13,531.80	23.33	9.05
นำเข้า	45,718.22	48,755.16	35,261.70	41.03	40.81
ดุลการค้า	-33,723.62	-29,842.09	-21,729.91		

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ, 2548.

จากตาราง พบว่า มูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทย-พม่า ปี 2546 มีมูลค่า 57,712.82 ล้านบาท เป็นการส่งออก 11,994.60 ล้านบาท นำเข้า 45,718.22 ล้านบาท ปี 2547 มูลค่า 67,668.23 เป็นการส่งออก 18,913.07 ล้านบาท นำเข้า 48,755.16 ล้านบาท และ ในปี 2548 มีมูลค่า 48,793.50 ล้านบาท เป็นการส่งออก 13,531.80 ล้านบาท และนำเข้า 35,261.70 ล้านบาท จะเห็นได้ว่า การค้าชายแดนระหว่างไทย กับพมานั้น ยังคงขาดดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก ประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศพม่าประเภทที่มีมูลค่าสูง เช่น พลังงาน เชื้อเพลิง น้ำมันดิบ ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น แต่สำหรับสินค้าส่งออกของไทย จะเป็นประเภท น้ำมันพืช ผักทอ เครื่องตีไม้บารุงกำลัง เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าประเภทที่มีมูลค่าต่างกัน แต่หากพิจารณา เปรียบเทียบการขาดดุลการค้าชายแดนระหว่างไทย-พม่าในแต่ละปี พบว่า ไทยมี

การขาดดุลการค้าลดลง จาก 33,723.62 ล้านบาท ในปี 2546 ลดลงเหลือ 29,842.09 ล้านบาท ในปี 2547 และในปี 2548 การขาดดุลการค้าลดลงเหลือ 21,729.91 ล้านบาท ซึ่งสถานการณ์การค้าชายแดนดังกล่าว เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง สภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับของอำเภอแม่สอด

การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทำให้มีโรงงานขนาดใหญ่กระจายอยู่โดยทั่วไปในอำเภอแม่สอด การเข้ามาของโรงงานเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ในการใช้แรงงานจากพม่าในราคาถูก ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต หรือเพิ่มกำไร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานแบบเข้มข้น จากสถิติของความต้องการแรงงานพม่า ในภาคอุตสาหกรรม ปี 2549 พบว่า มีนายจ้างแสดงความจำนงในการจ้างแรงงานพม่าในสถานประกอบการถึง 96 แห่ง มีความต้องการจ้างแรงงานพม่าทั้งสิ้น 24,697 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก, 2549) การจ้างแรงงานพม่าในสถานประกอบการต่างๆ นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะสูง เพราะการผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่ใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า สิ่งทอ เป็นต้น แรงงานที่อุตสาหกรรมเหล่านี้ต้องการ คือ แรงงานไร้ฝีมือราคาถูก และมีความอดทนสูงในการทำงาน ซึ่งงานประเภทนี้เป็นงานที่คนไทยไม่ทำ ฉะนั้น จึงทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานของแรงงานพม่าอย่างมาก เพื่อทดแทนความต้องการแรงงานไทย และเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าแก่ตน

การย้ายถิ่นของแรงงานพม่าในเทศบาลเมืองแม่สอดที่ผ่านมา พบว่ามีแรงงานพม่าจำนวนมากตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในเทศบาลเมืองแม่สอด เพราะแรงงานเหล่านี้ได้รับข้อมูลเรื่องการทำงานในแม่สอดจากเครือข่ายทางสังคมของพวกเขาว่าในเทศบาลเมืองแม่สอดมีโอกาสการได้งานทำสูง และค่าจ้างที่ได้รับมีระดับสูงกว่าประเทศพม่า นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะเข้าไปทำงานในเมืองชั้นในอีกด้วย ซึ่งเป็นการรับรองว่าการย้ายถิ่นในครั้งนี้ แรงงานพม่าจะมีงานที่สร้างรายได้ให้กับตนเองอย่างแน่นอน จึงทำให้จำนวนแรงงานพม่าย้ายถิ่นมีอัตราสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ในทางกลับกันพบว่า สถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายของจังหวัดตาก กลับมีจำนวนลดลงในทุกปี (ดูตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย
อำเภอแม่สอด ประจำปี 2547-2549

ปี	นายจ้าง	แรงงานต่างด้าว		
		ชาย	หญิง	รวม
2547	5,936	23,333	29,578	52,911
2548	5,206	18,987	25,409	44,396
2549	3,204	10,974	16,291	27,265

ที่มา: สำนักงานจัดหางานจังหวัดตาก, 2549.

จากตารางจะเห็นได้ว่า จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายมีจำนวนลดลง จาก 52,911 คน ในปี 2547 เป็น 44,396 คน ในปี 2548 และในปี 2549 กลับพบว่ามีจำนวนแรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียนลดลงจากเดิมอย่างมาก คือ ลดลงเหลือเพียง 27,265 คน ซึ่งลดลงประมาณครึ่งหนึ่งของปี 2547 แต่ไม่ได้หมายความว่าแรงงานพม่ามีการย้ายถิ่นลดลง สาเหตุที่จำนวนแรงงานจดทะเบียนลดลงนั้นมาจากในกระบวนการจดทะเบียนมีหลายขั้นตอน และต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับการจดทะเบียน ทำให้แรงงานพม่าไม่ให้ความสนใจในการจดทะเบียนเท่าที่ควร ประกอบกับนายจ้างไม่ค่อยให้ความสนใจในการนำแรงงานพม่าไปจดทะเบียน เนื่องจาก ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนงานบ่อย การที่นายจ้างนำแรงงานพม่าไปจดทะเบียนเป็นแรงงานถูกกฎหมายภาระค่าใช้จ่ายนายจ้างจะต้องสำรองจ่ายให้ก่อน และถ้าแรงงานพม่าเกิดการเปลี่ยนงาน ย่อมส่งผลกระทบต่อนายจ้าง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นายจ้างไม่ค่อยนำแรงงานพม่าไปจดทะเบียน ทั้งที่มีการจ้างงานแรงงานพม่า ทำให้ผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวลดลงดังปรากฏในตาราง

สภาพการทำงานของแรงงานพม่าในสาขาเศรษฐกิจต่างๆ พบว่า แทบทุกกิจการมีการจ้างแรงงานพม่าทั้งสิ้น และงานที่จ้างส่วนใหญ่เป็นงานกรรมกร หรืองานรับจ้างที่ต้องใช้แรงงานหนัก สกปรก และต้องใช้ความอดทนสูง เช่น งานกรรมกร ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม แต่ก็มีงานบางประเภทที่ไม่ต้องใช้แรงงานหนักดังที่กล่าวมาข้างต้น เช่น งานรับใช้ตามบ้าน ชายของหน้าร้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตามโดยสรุปสภาพการทำงานที่มีการจ้างแรงงานพม่าเหล่านี้จะเป็นลักษณะงานประเภทไม่มีฝีมือแทบทั้งหมด และจะได้รับค่าจ้างค่อนข้างต่ำ

สำหรับลักษณะการทำงานของแรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาในเทศบาลเมืองแม่สอดนั้น มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 29 อาชีพแรกที่แรงงานพม่าเข้ามาทำในประเทศไทย

อาชีพแรกที่ทำในประเทศไทย	จำนวน	ร้อยละ
ประมง/ต่อเนืองประมง	3	2
กรรมกรในโรงงาน	55	46
คนงานในแปลงเพาะปลูกหรือปลูกพืช	43	36
ผู้รับใช้ในบ้านและบริการ	15	13
อื่นๆ	4	3
รวม	120	100

จากการศึกษาอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างเข้ามาทำในประเทศไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้ามาประกอบอาชีพกรรมกรในโรงงาน มากที่สุด ร้อยละ 46 รองลงมา ได้แก่ อาชีพคนงานในแปลงเพาะปลูกหรือปลูกพืช ร้อยละ 36 และ อาชีพประมง/ต่อเนืองประมง น้อยที่สุด ร้อยละ 2 เนื่องจาก แม่สอดเป็นเมืองชายแดนที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการในภาคส่วนนี้มากตามไปด้วย ทำให้แรงงานพม่าเดินทางเข้ามารับจ้างเป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าอาชีพอื่น

ตารางที่ 30 ระยะเวลาที่แรงงานพม่าทำงานกับนายจ้างคนปัจจุบัน

ระยะเวลาที่ทำงานกับนายจ้างคนปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 6 เดือน	10	8
6 เดือน - 1 ปี	21	18
มากกว่า 1 ปี	89	74
รวม	120	100

จากการศึกษาระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างทำงานกับนายจ้างคนปัจจุบันพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานกับนายจ้างคนปัจจุบันมาแล้วมากกว่า 1 ปี ร้อยละ 74 รองลงมา ได้แก่ 6 เดือน - 1 ปี ร้อยละ 18 และ น้อยกว่า 6 เดือน ร้อยละ 8

ตารางที่ 31 ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนที่แรงงานพม่าได้รับ

ค่าจ้างหรือค่าตอบแทน	จำนวน	ร้อยละ
รายวัน	89	74
รายสัปดาห์	2	2
รายเดือน	29	24
รวม	120	100

จากการศึกษาค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเป็นรายวัน มากที่สุด ร้อยละ 74 รองลงมา ได้แก่ ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนรายเดือน ร้อยละ 24 และ ได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนรายสัปดาห์ น้อยที่สุด ร้อยละ 2 แสดงว่า แรงงานพม่าส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างเป็นรายวัน ซึ่งรายได้ก็จะขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่ทำได้ในแต่ละวัน ประกอบกับระยะเวลาที่ทำงานกับนายจ้างคนปัจจุบัน และมีแรงงานพม่าบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ทำงานรับจ้างเหมาเป็นรายวัน แต่โดยรวมแล้ว ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนของแรงงานพม่าที่ได้รับ ก็อยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำของแรงงานที่รัฐบาลกำหนด

ตารางที่ 32 การผ่อนผันหยุดงานเมื่อแรงงานพม่าเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ

การผ่อนผันหยุดงานเมื่อเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับการผ่อนผัน	81	68
ไม่ได้รับการผ่อนผัน	39	32
รวม	120	100

จากการศึกษาการผ่อนผันหยุดงานเมื่อกลุ่มตัวอย่างเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุพบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ จะได้รับการผ่อนผันให้หยุดงาน ร้อยละ 68 และไม่ได้รับการผ่อนผันให้หยุดงาน ร้อยละ 32

ลักษณะพิเศษของกำลังแรงงานของอำเภอแม่สอด คือ แรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากในพื้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ทำให้มีความต้องการแรงงานจำนวนมาก สำหรับแรงงานในภาคเกษตรกรรมก็มีอยู่บ้าง แต่เป็นส่วนน้อย อย่างไรก็ตาม พบว่าในระยะหลังอำเภอแม่สอดประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม และผู้รับใช้ในบ้าน ทำให้มีการนำแรงงานชาวพม่าเข้ามาทำงานทดแทนตามสถานประกอบการต่างๆ ทั้งในกิจการภาคเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม กิจการธุรกิจบริการและค้าขาย กิจการก่อสร้าง โดยจะลักลอบทำงานในหน้าที่ของคณงานในโรงงานผลิตสินค้า โรงงานทอผ้า คนขายของหน้าร้าน ขายอาหาร เครื่องดื่ม กรรมกรก่อสร้าง คนรับใช้ตามบ้าน รับจ้างทำนา ทำไร่ ปลูปลูกผัก เป็นต้น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้มีนโยบายผ่อนปรนให้จังหวัดชายแดนทั่วประเทศสามารถจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานในสถานประกอบการต่างๆ ได้ ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เลือกที่จะจ้างแรงงานพม่า เนื่องจากอำเภอแม่สอดมีจำนวนแรงงานพม่าอยู่มาก สามารถหาได้ง่ายในพื้นที่ และแรงงานพม่าเหล่านี้มีค่าแรงต่ำกว่าแรงงานไทย ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว แรงงานพม่าจะได้รับค่าแรงในอัตราที่ต่ำกว่าแรงงานไทย คือได้รับค่าแรงประมาณวันละ 60-70 บาท จากค่าแรงที่ต่ำนี้เป็นผลดีต่อผู้ประกอบการ เพราะถือเป็นการลดต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการ สำหรับแรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศไทย ได้เข้าประกอบอาชีพในสถานประกอบการต่างๆ ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และภาคบริการ ดังนี้

ภาคอุตสาหกรรม พบว่า มีการจ้างแรงงานพม่าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ ในโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในอำเภอแม่สอด แรงงานในโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานพม่าเกือบทั้งหมด ส่วนคนไทยที่ทำงานในโรงงานมักจะอยู่ในฐานะนายจ้าง หรือหัวหน้างานที่ควบคุมดูแลแรงงานพม่าอีกที โดยจะคิดค่าจ้างเป็นรายวัน คือประมาณ 80 บาทต่อวันต่อคน และจะจ่ายให้แก่แรงงานเป็นงวดๆ อาจจะจ่ายให้สัปดาห์ละครั้ง หรือ 2 สัปดาห์ครั้ง ก็แล้วแต่นายจ้างจะกำหนดจ่ายให้ การทำงานของแรงงานพม่าจะไม่มีวันหยุด คือ ต้องทำงานทุกวัน นอกจากจะเจ็บป่วย หรือมีธุระ ซึ่งจะต้องลาหยุดงาน

ภาคเกษตรกรรม พบว่า มีการจ้างแรงงานพม่าไม่มากนัก การจ้างงานจะเป็นลักษณะการจ้างรายวัน หรือเป็นฤดูกาลตามความจำเป็น เช่น ถางไร่ ตายหญ้า และจ้างเก็บเกี่ยว แรงงานพม่าที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้างเป็นรายวันเฉลี่ยคนละประมาณ 55-70 บาท ซึ่งนับว่าเป็นเงินค่าจ้างที่น้อยมาก

ภาคบริการ พบว่า โดยทั่วไปมีการจ้างแรงงานพม่าแทบทุกกิจการ ตั้งแต่เด็กขายของหน้าร้านค้า กรรมกรรับจ้างแบกหามสินค้า คนใช้ในบ้าน พนักงานเสิร์ฟอาหาร คนสวน กระทั่งพนักงานทำความสะอาดห้องในโรงแรม โดยได้รับค่าจ้างทั้งแบบเป็นรายวัน และรายเดือน สำหรับอัตราค่าจ้างจะเหมือนกับกิจการอื่นๆ คือ ได้รับอัตราที่ไม่ต่างกันมากนัก จะเห็นได้ว่า การคิดค่าจ้างแรงงานในภาคบริการจะแตกต่างจากแรงงานในภาคอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของงานที่แรงงานทำ เช่น กรรมกรรับจ้างแบกหามสินค้า ส่วนใหญ่จะจ่ายค่าจ้าง เป็นรายวัน และในบางครั้งก็จะคิดค่าจ้างแบบเหมาจ่ายเป็นงานๆ ไป ส่วนคนรับใช้ในบ้าน ก็มักจะจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน เนื่องจากแรงงานพม่ากลุ่มนี้มักจะพักอาศัยอยู่กับนายจ้าง ปัญหาเรื่องการหลบหนีก็จะเกิดขึ้นน้อยกว่า จึงทำให้นายจ้างเลือกที่จะจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่ก็จะจัดที่พักอาศัย และอาหารให้แก่แรงงานฟรี

การจ้างแรงงานพม่าเข้าทำงานในสถานประกอบการต่างๆ ที่เข้ามาลงทุนในเทศบาลเมืองแม่สอด นอกจากจะส่งผลดีต่อการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจในระดับประเทศแล้ว การที่เทศบาลเมืองแม่สอดมีการลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้แรงงานพม้าย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานในการผลิต ยังก่อให้เกิดผลดีด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชน กล่าวคือ การที่แรงงานพม่าเข้ามาทำงาน และอาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองแม่สอดนั้น กลุ่มแรงงานพม่าเหล่านี้ ก็ได้เป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชนในฐานะของผู้บริโภค ซึ่งก่อให้เกิดสภาพคล่องตัวทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน เนื่องจาก การเข้ามาอยู่ของแรงงานพม่า ทำให้เกิดการค้าขายที่คล่องตัวขึ้น ซึ่งแรงงานพม่าที่เข้ามาอยู่ในเทศบาลเมืองแม่สอด ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการหาซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่มาจากพม่า หรือสินค้าของไทย ทำให้ธุรกิจต่างๆ ในเทศบาลเมืองแม่สอด ไม่ว่าจะเป็นร้านขายของโชวห่วย ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ร้านขายอาหาร ขายสินค้าพม่า หรือสินค้าไทย รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ เติบโตขึ้น และสามารถที่จะดำเนินกิจการต่อไปได้ แม้จะอยู่ในภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองเช่นในปัจจุบัน เพราะมีกลุ่มแรงงานพม่าเหล่านี้ เป็นผู้บริโภครวมใหญ่ที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราของชุมชน ซึ่งส่งผลต่อสภาพคล่องตัวของภาวะเศรษฐกิจในชุมชน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้มีการจ้างแรงงานพม่าจำนวนมากในเทศบาลเมืองแม่สอด พบว่ามีสาเหตุมาจาก

1. พื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่สอดมีการลงทุนจำนวนมากทั้งจากนักลงทุนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม ประกอบกับ การขาดแคลนแรงงานในบางอาชีพ ทำให้ผู้ประกอบการหันมาจ้างแรงงานต่างด้าวซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ และไม่มีปัญหาเรื่องการเลือกงาน เหมือนแรงงานไทย

2. ผู้ประกอบการต้องการลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมียาค่าแรงถูก จึงนิยมจ้างแรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทย และในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่สอดสามารถจ้างแรงงานต่างด้าวได้ง่าย เพราะมีพื้นที่ติดกับประเทศพม่า จึงทำให้มีแรงงานต่างด้าวย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำจำนวนมาก

3. แม่สอดถือเป็นด่านแรกที่แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามา เพราะเป็นพื้นที่ชายแดน ติดกับประเทศพม่า ทำให้แรงงานต่างด้าวมีย้ายถิ่นเข้ามาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับความสะดวกในการข้ามพรมแดน ทำให้แม่สอดเป็นแหล่งที่ได้แรงงานง่ายสุด ผู้ประกอบการต่างๆ ก็จะมาหาแรงงานจากแหล่งนี้ เมื่อแรงงานต่างด้าวย้ายถิ่นเข้ามาแล้วก็อาจจะหางานทำในแม่สอด หรือไม่ก็อาจจะกระจ่ายไปตามจังหวัดต่างๆ ที่มีความต้องการแรงงาน

แม้ว่าการจ้างแรงงานสัญชาติพม่าในเทศบาลเมืองแม่สอดเป็นจำนวนมากนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในหลายๆ ด้าน แต่ในทางกลับกันก็ส่งผลเสียบางประการต่อทางราชการ และแรงงานไทยทั่วไป ดังนี้

- การมีแรงงานพม้าย้ายถิ่นเข้ามาในอำเภอแม่สอด มีผลต่อรายจ่ายของรัฐบาล คือ ทำให้รัฐบาลมีภาระเพิ่มขึ้นในการให้บริการแก่แรงงานพม่า ในด้านการศึกษา สาธารณสุข ด้านการปราบปรามป้องกันอาชญากรรม ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้ซ่อนเร้นอยู่ในรายจ่ายที่ดูเหมือนเป็นการให้บริการแก่คนไทย แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องดูแนวโน้มว่ารายจ่ายจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไรหากแรงงานพม่ามีจำนวนการอพยพที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

- ส่งผลกระทบต่อการทำงานทำของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มงานที่สามารถจ้างแรงงานไทยทำได้ เช่น การขายของหน้าร้าน พนักงานบริการตามร้านอาหาร เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเข้ามาประกอบอาชีพกรรมกรในโรงงานมากที่สุด ร้อยละ 46 รองลงมาได้แก่ คณงานในแปลงเพาะปลูก หรือปลูกพืช ร้อยละ 36 และผู้รับใช้ในบ้าน ร้อยละ 13 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า อาชีพที่แรงงานพม่าเข้ามาทำนั้น เป็นอาชีพที่สามารถจ้างแรงงานคนไทยได้ แต่เนื่องจากแรงงานพม่ามี

จำนวนมาก และมีค่าจ้างที่ต่ำกว่า ประกอบกับแรงงานไทยเลือกทำงานเฉพาะบางประเภท ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะจ้างแรงงานพม่ามากกว่า ทำให้แรงงานไทยประสบปัญหาการว่างงานเป็นจำนวนมาก

- ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน เพราะผู้ประกอบการยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับผลการบังคับใช้ด้านกฎหมาย โดยมองว่า แรงงานเหล่านี้ลักลอบเข้ามาหางานทำ และเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย เมื่อจ้างแรงงานพม่าแล้ว ไม่ต้องให้ความคุ้มครองเรื่องค่าจ้างตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนดไว้ ซึ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดตาก คือ 143 บาทต่อวัน แต่พบว่า แรงงานพม่าได้รับอัตราค่าจ้างประมาณ 60-70 บาทต่อวัน จะเห็นได้ว่าค่าจ้างของแรงงานพม่า ถูกกว่าค่าจ้างของคนไทยเป็น 2 เท่า นอกจากนี้ยังขาดการคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม และสวัสดิการแรงงาน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดอย่างมาก

- เกิดการตอรองระหว่างเจ้าของสถานประกอบการกับแรงงานไทย ในเรื่องอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการที่จะลดต้นทุนการผลิตโดยการจ้างแรงงานในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนด แต่หากแรงงานไทยไม่ยินยอมรับเงื่อนไขนี้ ผู้ประกอบการก็เลือกที่จะจ้างแรงงานพม่า ซึ่งมีค่าแรงที่ถูกกว่า และสามารถเลือกจ้างได้ง่ายในพื้นที่

- ขาดการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า หรือบริการ แต่กลับใช้แรงงานพม่าที่มีค่าแรงถูก ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเทคโนโลยี เพราะการมีแรงงานราคาถูกหลังไหลเข้าประเทศตลอดเวลา จะทำให้ภาคธุรกิจไทยไม่ขวนขวายปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในกระบวนการผลิตสินค้า หรือบริการ แต่กลับใช้แรงงานพม่าที่มีค่าแรงถูก เกิดการหยุดชะงักของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศโดยรวม ทำให้ประเทศเกิดความล้าหลังทางเทคโนโลยีการผลิต และยังส่งผลทำให้ภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่ดีในสายตาของประเทศผู้ค้า หรือประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ในการลดการพึ่งพิงแรงงานพม่าไม่ควรใช้วิธีการควบคุมหรือลดแรงงานพม่าในทันที เพราะการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และใช้ต้นทุนในการเปลี่ยนแปลงการผลิต ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก หรือธุรกิจครัวเรือนที่อาศัยแรงงานราคาต่ำเป็นหลัก การควบคุมให้มีการลดการพึ่งพิงแรงงานพม่าในทันที จะส่งผลทำให้ธุรกิจกับประสบปัญหาต่างๆ แนวทางที่ควรทำ คือ ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป และควรผลักดันให้มีมาตรการส่งเสริมการปรับปรุงเทคโนโลยีที่สร้างสรรค์ควบคู่ไปด้วย

การที่แรงงานพม่าเข้ามาทำงานในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด ถือเป็นการสร้างรายได้ที่ดีแก่แรงงาน เนื่องจากมีค่าแรงที่สูงกว่าประเทศพม่า ก่อให้เกิดการออมเงิน และส่งเงินออมกลับของแรงงานพม่าไปให้แก่ครอบครัว หรือญาติพี่น้องที่ประเทศพม่า การส่งเงินออมของแรงงานพม่ามีหลายวิธี ได้แก่ การที่แรงงานพม่าถือกลับเองเมื่อกลับไปเยี่ยมเยียนครอบครัว และญาติในประเทศพม่า การฝากเพื่อน หรือญาติกลับไปให้ครอบครัวที่พม่า ซึ่งวิธีนี้แสดงให้เห็นว่า แรงงานพม่ามีเครือข่ายทางสังคมที่คอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในประเทศปลายทาง และมีความไว้วางใจกันระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับเครือข่ายสังคม นอกจากนี้ ยังมีการส่งเงินกลับพม่า โดยผ่านระบบไปรษณีย์ หรือระบบธนาคารแต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ซึ่งในอำเภอแม่สอดมีสถาบันการเงิน และธนาคารที่เปิดบัญชีกับผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จำนวนถึง 9 แห่ง ดังนี้ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (สำนักงานคลังจังหวัด (อำเภอ) แม่สอด, 2548) ดังนั้นการที่แรงงานพม่าจะใช้วิธีการส่งเงินกลับไปพม่าโดยการที่ใช้ระบบธนาคาร จึงมีทางเลือก ในการใช้บริการจากธนาคารต่างๆ ที่มีให้เลือกใช้อย่างมากมาย โดยภาพรวมแล้วแม้ว่าแรงงานพม่าจะได้รับค่าจ้างต่ำ แต่ก็มี การออมเงิน และส่งเงินกลับไปพม่าเป็นประจำ

5.2.2 ผลกระทบด้านสังคม และวัฒนธรรม

5.2.2.1 ที่พักอาศัย และชุมชน

ตารางที่ 33 ที่พักอาศัยของแรงงานพม่า

ที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
นายจ้าง/ผู้จัดการ/นายหน้าจัดที่พักให้ในที่ทำงาน	91	76
พักนอกที่ทำงานในชุมชนผู้ย้ายถิ่น	24	20
พักนอกที่ทำงานปะปนกับชุมชนคนไทย	5	4
รวม	120	100

จากการศึกษาในด้านที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นายจ้าง/ผู้จัดการ/นายหน้าเป็นผู้จัดที่พักให้ในที่ทำงาน ร้อยละ 76 รองลงมา ได้แก่ พักนอกที่ทำงานในชุมชนผู้ย้ายถิ่น ร้อยละ 20 และ พักนอกที่ทำงานปะปนกับชุมชนคนไทย น้อยที่สุด ร้อยละ 4 แสดงว่า แรงงานพม่าส่วนใหญ่ทำงาน และพักอาศัยอยู่กับนายจ้าง ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่มักจะจัดที่พักอาศัยให้ในบริเวณที่ทำงาน เพราะสะดวกกับทั้งตัวแรงงานพม่า และนายจ้างในการปกครองดูแลลูกจ้างที่เป็นแรงงานพม่า

ตารางที่ 34 ลักษณะที่พักอาศัยของแรงงานพม่า

ลักษณะที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	29	24
ห้องแถว/เรือนแถว	60	50
บ้านนายจ้างในที่ทำงาน	31	26
รวม	120	100

จากการศึกษาลักษณะที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างเป็นห้องแถว/เรือนแถว มากที่สุด ร้อยละ 50 รองลงมา ได้แก่ ที่พักอาศัยที่บ้านนายจ้างในที่ทำงาน ร้อยละ 26 และ พักบ้านเดี่ยว น้อยที่สุด ร้อยละ 24

ตารางที่ 35 บุคคลที่พักอาศัยอยู่ร่วมกับแรงงานพม่า

บุคคลที่พักอาศัยอยู่กับแรงงานพม่า	จำนวน	ร้อยละ
อยู่คนเดียว	20	17
อยู่ร่วมกับเพื่อน	55	46
อยู่กับครอบครัวของตน	40	33
อยู่ร่วมกับครอบครัวอื่น	5	4
รวม	120	100

จากการศึกษาบุคคลที่พักอาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับเพื่อน ร้อยละ 46 รองลงมา ได้แก่ พักอยู่กับครอบครัวของตนเอง ร้อยละ 33 และพักอยู่ร่วมกับครอบครัวอื่น น้อยที่สุด ร้อยละ 4 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายสังคมที่แรงงานพม่าให้ความไว้วางใจ และเครือข่ายที่ปรากฏนี้เป็นกลุ่มที่คอยให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน และกันกับแรงงานพม่า

ตารางที่ 36 ทัศนคติในที่พักอาศัยของแรงงานพม่า

ทัศนคติในที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
มี	15	13
ไม่มี	105	87
รวม	120	100

จากการศึกษาทัศนคติในที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีทัศนคติในที่พักอาศัย ร้อยละ 87 และมีทัศนคติในที่พักอาศัย ร้อยละ 13

ตารางที่ 37 ลักษณะชุมชนที่พักอาศัยของแรงงานพม่า

ลักษณะชุมชนของที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ปะปนกับชุมชนท้องถิ่นไทย	4	3
อยู่ในชุมชนผู้ย้ายถิ่นด้วยกัน	24	20
แยกออกมาโดดเดี่ยวไม่ปะปนกับใคร	1	1
พักอยู่ในที่ทำงาน	91	76
รวม	120	100

จากการศึกษาลักษณะชุมชนที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในที่ทำงาน ร้อยละ 76 รองลงมา ได้แก่ พักอาศัยอยู่ในชุมชนผู้ย้ายถิ่นด้วยกัน ร้อยละ 24 และ แยกออกมาพักอาศัยอยู่โดดเดี่ยวไม่ปะปนกับใคร น้อยที่สุด ร้อยละ 1 แสดงว่า แรงงานพม่าที่ทำงานในเทศบาลเมืองแม่สอด ส่วนใหญ่นายจ้างจะเป็นผู้จัดหาที่พักให้ ซึ่งก็เป็นที่พักในที่ทำงานนั่นเอง

ตารางที่ 38 คนเชื้อชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมกับแรงงานพม่า

คนเชื้อชาติอื่นที่อยู่ในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
มี	78	65
ไม่มี	42	35
รวม	120	100

การศึกษาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างว่ามีคนเชื้อชาติอื่นอาศัยร่วมอยู่ด้วยหรือไม่พบว่า ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างมีคนเชื้อชาติอื่นอาศัยอยู่ด้วย ร้อยละ 65 และ ไม่มีคนเชื้อชาติอื่นอาศัยอยู่ด้วย ร้อยละ 35 แสดงว่า แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เข้ามาพักอาศัยปะปนอยู่ในชุมชนคนไทยทั่วไป ส่วนแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในที่ทำงานก็พบว่าที่ทำงานนั้นก็อยู่ในชุมชนซึ่งเป็นที่พักอาศัยของคนไทยทั่วไปด้วย

แรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานเหล่านี้ ได้เข้ามาพักอาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองแม่สอด ซึ่งมีทั้งที่พักอาศัยในที่ทำงานโดยนายจ้างจัดให้ และพักอาศัยนอกที่ทำงานซึ่งอยู่ปะปนกับผู้ย้ายถิ่นอื่นๆ และปะปนกับชุมชนคนไทย แต่ส่วนใหญ่แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเทศบาลเมืองแม่สอดจะพักอาศัยอยู่ในที่ทำงานโดยนายจ้างเป็นผู้จัดที่พักให้ ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานพม่าเข้ามาทำงานในโรงงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนายจ้างจะมีการจัดหาที่พักอาศัยให้แก่แรงงานพม่าในที่ทำงาน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นห้องแถว/เรือนแถว โดยส่วนใหญ่แรงงานพม่าจะพักอาศัยอยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีเชื้อชาติเดียวกับตน และพักอยู่กับครอบครัวของตนเอง ลักษณะที่พักอาศัยของแรงงานพม่าที่นายจ้างจัดให้ในที่ทำงาน ส่วนใหญ่จะอยู่กันอย่างแออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก และมีสภาพเสื่อมโทรม จากการสังเกตลักษณะที่พักอาศัยของแรงงานพม่าที่นายจ้างจัดให้ก็แตกต่างกันออกไป มีทั้งที่เป็นลักษณะบ้านตึกและแบ่งห้องเป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นห้องพักที่ค่อนข้างจะดี และค่อนข้างสะอาด บางทีก็เป็นห้องโถงใหญ่และแบ่งเป็นห้อง โดยใช้ผ้ากั้นเป็นห้องๆ ลักษณะที่พักแบบนี้ค่อนข้างแออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก และค่อนข้างสกปรก นอกจากนายจ้างจะจัดที่พักอาศัยให้แล้ว ในสถานประกอบการบางแห่งก็พบว่า มีการจัดอาหารให้แก่แรงงานพม่า โดยส่วนใหญ่จะเป็นมื้อกลางวัน แต่จะมีเฉพาะข้าวให้แก่แรงงานพม่า ส่วนกับข้าวจะให้แรงงานพม่าประกอบอาหารรับประทานกันเอง เพราะแต่ละคนก็จะชอบรสชาติของอาหารที่แตกต่างกันไป ซึ่งกับข้าวของแรงงานพม่ามีทั้งที่แรงงานประกอบอาหารกันเอง และบางแห่งมีร้านขายของทำกับข้าวของพม่าขายเป็นถุงๆ ราคากับข้าวถุงละประมาณ 5 บาท จากการสัมภาษณ์แรงงานพม่าในประเด็นของค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน พบว่า แรงงานพม่าจะเสียค่าใช้จ่ายในแต่ละวันประมาณ 20-30 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหาร และของใช้เล็กน้อย สำหรับแรงงานพม่าที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ก็จะพักอาศัยอยู่กับนายจ้าง เช่นเดียวกับแรงงานในโรงงาน แต่สำหรับแรงงานในภาคผู้รับใช้ในบ้านและบริการ ส่วนใหญ่จะพักอาศัยนอกที่ทำงานปะปนกับชุมชนคนไทย สำหรับสมาชิกในที่พักอาศัยก็ยังคงพบว่า แรงงานพม่าส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับผู้ย้ายถิ่นที่มีเชื้อชาติเดียวกับตน และพักอยู่กับครอบครัวของตนเอง

5.2.2.2 ความมั่นคงปลอดภัย

ตารางที่ 39 ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดปัญหาอาชญากรรมจากแรงงานพม่า

สาเหตุการเกิดปัญหาอาชญากรรม	จำนวน	ร้อยละ
ตำรวจปฏิบัติงานไม่เข้มงวด และไม่จับกุมจริงจัง	55	15
แรงงานพม่ามีนิสัยชอบก่อเรื่อง	39	11
แรงงานพม่ามีโอกาสในการกระทำผิดมาก	59	16
แรงงานพม่าทำความผิดแล้วหลบหนีได้ง่าย	187	51
ไม่ทราบ	26	7
รวม	366	100

จากการศึกษาสาเหตุการเกิดปัญหาอาชญากรรมจากแรงงานพม่าพบว่า กลุ่มตัวอย่างคิดว่าปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่ามีสาเหตุมาจากทำความผิดแล้วหลบหนีได้ง่าย มากที่สุด ร้อยละ 51 รองลงมา ได้แก่ มีโอกาสในการกระทำผิดมาก ร้อยละ 16 และไม่ทราบสาเหตุของการเกิดปัญหาอาชญากรรม น้อยที่สุด ร้อยละ 7

ตารางที่ 40 ความเห็นเกี่ยวกับกลุ่มแรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรม

กลุ่มแรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรม	จำนวน	ร้อยละ
แรงงานถูกกฎหมาย	24	6
แรงงานผิดกฎหมาย	215	59
ไม่ทราบ	127	35
รวม	366	100

เมื่อศึกษาถึงเรื่องกลุ่มแรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง คิดว่าแรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรมเป็นกลุ่มแรงงานพม่าผิดกฎหมาย มากที่สุด ร้อยละ 59 รองลงมา ไม่ทราบว่า เป็นกลุ่มแรงงานพม่าถูกหรือผิดกฎหมาย ร้อยละ 35 และ เป็นกลุ่มแรงงานพม่าถูกกฎหมาย ร้อยละ 6 แสดงว่า คนไทยมองว่ากลุ่มแรงงานพม่าที่ก่อปัญหาต่างๆ ให้แก่ชุมชน และสังคม เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาแบบผิดกฎหมาย

ตารางที่ 41 ความรู้สึกของคนไทยเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า

ความรู้สึกต่ออาชญากรรม	จำนวน	ร้อยละ
อาชญากรรมที่เกิดขึ้น		
กลัว	244	67
ไม่กลัว	75	20
เฉยๆ	47	13
รวม	366	100
อาชญากรรมที่คาดว่าจะเกิด		
กลัว	249	68
ไม่กลัว	47	13
เฉยๆ	70	19
รวม	366	100

จากการศึกษาความรู้สึกของคนไทยต่ออาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า โดยศึกษาในด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่าง รู้สึกกลัวอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า มากที่สุด ร้อยละ 67 รองลงมา ได้แก่ ไม่กลัวอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า ร้อยละ 20 และรู้สึกเฉยๆ กับอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า น้อยที่สุด ร้อยละ 13

สำหรับอาชญากรรมที่อาจจะเกิดจากแรงงานพม่า ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกกลัว ร้อยละ 68 รู้สึกเฉยๆ กับอาชญากรรมที่อาจจะเกิดจากแรงงานพม่า ร้อยละ 19 และ ไม่กลัวอาชญากรรมที่อาจจะเกิดจากแรงงานพม่า ร้อยละ 13

แสดงว่า ไม่ว่าจะจำนวนแรงงานพม่าที่อาศัยหรือทำงานร่วมกับคนไทยจะมากหรือน้อย ก็ทำให้คนไทยรู้สึกกลัวว่าแรงงานพม่าจะก่อปัญหาอาชญากรรมทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในแม่สอด ส่วนหนึ่งได้ก่อปัญหาอาชญากรรมทั้งต่อแรงงานพม่าด้วยกันเอง และต่อคนไทย ทำให้ประชาชนคนไทยรู้สึกขาดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน คนไทยส่วนใหญ่รู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว เช่น สร้างปัญหาความเดือดร้อนรำคาญ ทะเลาะวิวาท ทั้งกับคนไทย และคนต่างด้าวด้วยกันเอง การปล้น ฆ่า จรากรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการขาดการยอมรับ หรือขาดสภาพทางสังคมของผู้เป็นแรงงาน และครอบครัว ซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวแรงงานต่างด้าวต่ำ เนื่องจาก การขาดการยอมรับ

ทำให้แรงงานต่างด้าวและครอบครัวขาดโอกาสในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการ การทำงาน และการต่อรองเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ตน

ตารางที่ 42 ความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสนใจของเจ้าหน้าที่ในการจับกุมคนร้าย ที่ก่ออาชญากรรม

ความสนใจในการจับกุมคนร้าย	จำนวน	ร้อยละ
สนใจมาก	103	28
สนใจปานกลาง	117	32
สนใจน้อย	87	24
ไม่สนใจ	21	6
ไม่ทราบ	38	10
รวม	366	100

ด้านการให้ความสนใจของเจ้าหน้าที่ในการจับกุมคนร้ายที่ก่ออาชญากรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ให้ความสนใจในการติดตามจับกุมคนร้ายปานกลาง มากที่สุด ร้อยละ 32 รองลงมา ได้แก่ ให้ความสนใจมาก ร้อยละ 28 และไม่ให้ความสนใจ น้อยที่สุด ร้อยละ 6 การที่คนไทยให้ความเห็นเช่นนี้ เพราะการสังเกตการติดตามคดี และการจับกุมคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมมาดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ ให้ความสนใจในการจับกุมคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมเป็นอย่างดี

ตารางที่ 43 ความเห็นเกี่ยวกับผลการติดตามจับกุมคนร้ายที่ก่ออาชญากรรม

ผลการติดตามจับกุมคนร้าย	จำนวน	ร้อยละ
จับกุมได้เป็นส่วนใหญ่	89	24
จับกุมไม่ได้เป็นส่วนใหญ่	120	33
จับกุมได้น้อย	154	42
ไม่ทราบ	3	1
รวม	366	100

ด้านผลการติดตามจับกุมคนร้ายที่ก่ออาชญากรรมพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่สามารถติดตามจับกุมคนร้ายได้น้อย มากที่สุด ร้อยละ 42 รองลงมาได้แก่ จับกุมไม่ได้เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 33 และ ไม่ทราบว่าจับกุมได้หรือไม่ได้น้อยที่สุด ร้อยละ 1

การติดตามจับกุมแรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการติดตามความเคลื่อนไหวของชุมชน การสกัดกั้น และแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับแรงงานพม่าให้เจ้าหน้าที่ทราบ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านมา ยังไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร เนื่องจากการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดนด้านแม่สอดมาเป็นเวลายาวนาน ประชาชนคนไทยมอง การย้ายถิ่นของแรงงานพม่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามปกติ และในบางกรณีอาจเป็นญาติพี่น้องกัน ดังนั้น ในกระบวนการสกัดกั้นการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า จำเป็นจะต้องสร้างทัศนคติต่อประชาชนคนไทยในแม่สอด ให้ทราบถึงผลเสียของการที่มีแรงงานพม่าลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายจำนวนมาก แรงงานเหล่านี้มีโอกาสในการสร้างปัญหาให้กับชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในชีวิต และทรัพย์สินของคนไทยเอง การสร้างชุมชนตามแนวชายแดนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นแนวทางที่สามารถต่อต้านการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานพม่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 44 ความเห็นเกี่ยวกับผลของการจับกุมแรงงานพม่าต่อปริมาณอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า

ผลของการจับกุมต่อปริมาณอาชญากรรม	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	254	69
เท่าเดิม	104	29
เพิ่มขึ้น	8	2
รวม	366	100

จากการศึกษาผลของการจับกุมต่อปริมาณอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่าพบว่า กลุ่มตัวอย่าง คิดว่า การจับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมายมีผลทำให้อาชญากรรมลดลงมากที่สุด ร้อยละ 69 ทำให้อาชญากรรมมีปริมาณเท่าเดิม ร้อยละ 29 และ ทำให้อาชญากรรมเพิ่มขึ้น น้อยที่สุด ร้อยละ 2

ตารางที่ 45 ความต้องการให้มีการจับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมาย

ความต้องการให้การจับกุม	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการ	280	76
ไม่ต้องการ	29	8
เฉยๆ	57	16
รวม	366	100

จากการศึกษาความต้องการของกลุ่มตัวอย่างให้มีการจับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมายพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่จับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมายมากที่สุด ร้อยละ 76 รู้สึกเฉยๆ ร้อยละ 16 และ ไม่ต้องการให้จับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมาย น้อยที่สุด ร้อยละ 8 เนื่องจากคนไทยคิดว่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมเกิดจากกลุ่มแรงงานพม่าผิดกฎหมาย จึงทำให้คนไทยมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่จับกุม และ กวาดล้างแรงงานพม่าผิดกฎหมายให้หมดไป

ด้านความปลอดภัยและทรัพย์สินของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่สอดพบว่า จากการที่มีการจ้างแรงงานพม่าสัญชาติพม่าจำนวนมากนั้น แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะเห็นถึงความจำเป็นในการจ้างแรงงานพม่า แต่ก็มี ความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เกิด โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกขาดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน คนไทยส่วนใหญ่รู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า เช่น การลักทรัพย์ซึ่งเกิดขึ้นในชุมชนที่มีแรงงานพม่าอาศัยอยู่จำนวนมาก การลักทรัพย์จากร้านค้าและชุมชนไทย การสร้างความเดือดร้อนรำคาญ บ่อยครั้งที่มีการทะเลาะวิวาททั้งกับคนไทย และคนต่างด้าวด้วยกันเองเนื่องมาจากการดื่มสุรา การปล้น ฆ่า จารกรรม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ส่งผลให้แรงงานพม่าขาดการยอมรับ หรือขาดสภาพทางสังคมของผู้เป็นแรงงานพม่า และครอบครัว ซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวแรงงานพม่าต่ำ เนื่องจากการขาดการยอมรับทำให้แรงงานพม่าและครอบครัวขาดโอกาสในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการ ด้านการทำงาน และการต่อรองในเรื่องต่างๆ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ตน (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.แม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พฤศจิกายน 2549) จากการวิจัยพบว่า คนไทยส่วนใหญ่รู้สึกหวาดกลัวต่ออาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่า เนื่องจาก อาชญากรรมที่เกิดจกแรงงานพม่าหลายคดีเป็นคดีสำคัญๆ ที่สร้างความสะเทือนขวัญ และความหวาดกลัวแก่คนไทยเป็นอย่างมาก และในแต่ละปีก็มีจำนวนอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่าเพิ่มมากขึ้น (ดูตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 สถิติการเกิดคดี การจับกุม และจำนวนผู้กระทำผิดที่จับกุมได้ ที่เกิดจกแรงงานพม่า ประจำปี 2545-2548

คดีที่เกิดจกแรงงานพม่า	เกิด	จับ	คน
ปี 2545	1,763	1,760	2,053
ปี 2546	1,703	1,700	1,798
ปี 2547	1,652	1,646	1,841
ปี 2548	2,611	2,599	2,701

ที่มา: สถานีตำรวจ สภ.อ. แม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก, 2548.

จากความรู้สึกหวาดกลัวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ในความรู้สึกของคนไทย แม้จะอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกับแรงงานพม่ามาเป็นเวลานานก็ตาม แต่ก็ยังรู้สึกว่า ตนเองเสี่ยงที่จะประสบกับอาชญากรรมที่เกิดจากน้ำมือของแรงงานพม่า ทั้งนี้อาจจะมาจากสาเหตุว่า เมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมแล้ว ผู้กระทำผิดมักจะหลบหนีข้ามกลับไปในประเทศพม่าทำให้การจับกุมทำได้ยาก แรงงานพม่าที่ก่ออาชญากรรมส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานพม่าผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่ยากต่อการติดตามจับกุม ทำให้การติดตามจับกุมคนร้ายของเจ้าหน้าที่ เป็นไปได้ยาก ดังนั้นคนไทยจึงมองว่า เจ้าหน้าที่จับกุมคนร้ายได้น้อย และคนไทยทั่วไปมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่มีการจับกุมแรงงานพม่าผิดกฎหมาย เพราะคิดว่าจะสามารถทำให้อาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานพม่าลดลงได้

ความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรการในการผลักดันแรงงานพม่า ที่เข้ามาอย่างไม่ถูกกฎหมายให้ออกนอกประเทศ และไม่กลับเข้ามาอีก ที่น่าจะให้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีมาตรการ ดังนี้

1. ควรมีการประสานงานกับรัฐบาลพม่า ทั้งในระดับท้องถิ่น และส่วนกลาง เพื่อร่วมมือกันหาแนวทางในการป้องกันการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าที่ไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งจะต้องเน้นที่การปฏิบัติอย่างจริงจังของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ชายแดน ประสานกับทางการของประเทศพม่าในการร่วมสกัดกั้นไม่ให้แรงงานพม่าเข้ามาในประเทศไทยได้โดยง่าย มีการออกหลักฐานให้กับผู้ที่ต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทย

2. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดทำประวัติตรวจสอบบุคคล ซึ่งควรมีรายละเอียดดังนี้ การบันทึกประวัติ ถ่ายภาพ พร้อมพิมพ์ลายนิ้วมืออย่างละเอียด เพื่อสามารถตรวจสอบได้ ในกรณีที่กลับเข้ามาอีก และถ้าแรงงานเหล่านั้นยังหลบหนีเข้ามาอีก ให้กำหนดบทลงโทษที่หนักขึ้น และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

5.2.2.3 สาธารณสุข

ตารางที่ 47 วิธีการรักษาอาการเจ็บป่วยของแรงงานพม่า

วิธีการรักษาอาการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
ปล่อยให้หายเอง	11	9
ซื้อยามากินเอง	27	22
ไปสถานีนอนามัย	48	40
ไปโรงพยาบาล	32	27
ไปหาหมอกกลางบ้าน/พระ	2	2
รวม	120	100

จากการศึกษาวิธีการรักษาอาการเจ็บป่วยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้วิธีการรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยการไปสถานีนอนามัย มากที่สุด ร้อยละ 40 รองลงมา ได้แก่ วิธีการไปโรงพยาบาล ร้อยละ 27 และ วิธีการไปหาหมอกกลางบ้าน/พระ น้อยที่สุด ร้อยละ 2

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขพบว่า การที่แรงงานพม่าย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ร่วมในชุมชนคนไทยนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อสาธารณสุขของคนไทยอย่างยิ่ง กล่าวคือ ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคภัยไข้เจ็บที่แรงงานต่างด้าวเป็นพาหะนำโรค โดยเฉพาะโรคบางโรคที่เคยหายไปจากประเทศไทยแล้วก็กลับมาเกิดอีก เช่น โรคเท้าช้าง โรคมาลาเรีย อหิวาตกโรค เป็นต้น เนื่องจากแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เป็นพาหะนำโรคติดต่อมาด้วย เมื่อมาอยู่ประเทศไทยก็แพร่เชื้อโรคมาสู่คนไทย จนทำให้เกิดมีผู้ติดเชื้อ และเป็นภาระที่ต้องตามรักษา ทั้งๆ ที่โรคเหล่านี้ได้หมดไปจากประเทศไทยแล้ว ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการรักษา ซึ่งสาธารณสุขก็ได้พยายามแก้ปัญหา โดยร่วมมือกับองค์กรเอกชนในโครงการมาลาเรีย เพื่อลดปัญหาผู้ป่วยโรคดังกล่าว ซึ่งผลก็เป็นที่น่าพอใจ ทำให้อัตราการป่วยของผู้ป่วยโรคมาลาเรียในโรงพยาบาลลดลง

ด้านสาธารณสุข แม่สอดมีการให้บริการสาธารณสุขแก่แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน และอาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองแม่สอดโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีการให้ความดูแลเกี่ยวกับการนอนามัยที่ดี ทำให้แรงงานพม่าได้รับการดูแลสุขภาพเช่นเดียวกับคนไทยในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด ดังนั้นแรงงานพม่าจึงมีอัตราการเข้ามารับบริการในโรงพยาบาลแม่สอดเป็นจำนวนมาก (ดูตารางที่ 48) และจากสถิติที่ปรากฏ พบว่าในอนาคตแรงงานพม่ามีแนวโน้มที่จะเข้ามารับบริการการรักษาในโรงพยาบาลแม่สอดในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ตารางที่ 48 สถิติจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแม่สอด ปี 2545-2547

ปี	คนไทย	ต่างชาติ	รวม
2545	187,229	31,295	218,524
2546	197,331	31,506	228,837
2547	211,978	33,991	245,969

ที่มา: โรงพยาบาลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก, 2547.

การที่แรงงานพม่าย้ายถิ่นเข้ามาในเทศบาลเมืองแม่สอดนั้น เป็นการนำโรคต่างๆ เข้ามาด้วย ซึ่งทำให้แรงงานพม่ากลายเป็นพาหะนำโรค และก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคที่สำคัญๆ หลายโรค โดยเฉพาะโรคบางโรคที่เคยหายไปจากประเทศไทยแล้วก็กลับมาเกิดอีก เช่น โรคเท้าช้าง โรคมาลาเรียสายพันธุ์ใหม่ และอหิวาตกโรค เป็นต้น เนื่องจากแรงงานพม่าเหล่านี้เป็นพาหะนำโรคติดต่อมาด้วย เมื่อมาอยู่ประเทศไทยก็แพร่เชื้อโรคมาสู่คนไทย จนทำให้เกิดมีผู้ติดเชื้อ และเป็นภาระที่ต้องตามรักษา ทั้งๆ ที่โรคเหล่านี้ได้หมดไปจากประเทศไทยแล้ว ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการรักษาผู้เป็นโรค ซึ่งสาธารณสุขก็ได้พยายามแก้ปัญหา โดยร่วมมือกับองค์กรเอกชนในโครงการมาลาเรีย เพื่อลดปัญหาผู้ป่วยโรคดังกล่าว ซึ่งผลก็เป็นที่น่าพอใจ ทำให้อัตราการป่วยของผู้ป่วยโรคมาลาเรียในโรงพยาบาลมีจำนวนลดลง เป็นต้น (สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พฤศจิกายน 2549)

นอกจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคต่างๆ แล้ว แรงงานพม่าเหล่านี้ยังก่อให้เกิดปัญหาในส่วนของภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขต้องจัดสรรงบประมาณด้านการรักษาพยาบาลให้แก่ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ที่สังคมควรให้การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องมาจากการหลังไหลเข้ามาหางานทำของแรงงานพม่าที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ต้องแบ่งงบประมาณ ในส่วนนี้มาเพื่อรักษาพยาบาลกลุ่มแรงงานพม่าด้วย ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นเหตุให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริง (ดูตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 ข้อมูลสถิติรายรับ และรายจ่ายเงินบำรุงของโรงพยาบาลแม่สอด ประจำปี

2547

รายการ	จำนวน
รายรับเงินบำรุงทั้งปี	
- รายได้ค่ารักษาพยาบาล	108,351,173.88
- รายได้ค่าธรรมเนียมการใช้บริการ 30 บาท	1,438,174.00
- เงินกองทุนประกันสุขภาพถ้วนหน้า (UC)	37,376,422.18
- เงินกองทุนประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว	37,965,592.25
- รายได้อื่น	2,865,628.79
- รายได้รับล่วงหน้าค่าใช้จ่ายสูง UC	800,000.00
- รับผิดชอบเงิน ปกส. 40%	1,554,052.04
- รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	75,762.51
รวม	190,426,805.65
รายจ่ายเงินบำรุงทั้งปี	
- หมวดย่างข้าวคราว	14,343,517.00
- หมวดย่างตอบแทน	28,669,696.00
- หมวดย่างสอย	16,970,453.87
- หมวดย่างสาธารณูปโภค	10,295,449.18
- หมวดย่างครุภัณฑ์	26,099,633.46
- หมวดย่างวัสดุ	91,164,105.07
- หมวดย่างที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	1,600,000.00
- หมวดย่างเงินอุดหนุน	2,176,480.00
- หมวดย่างรายจ่ายอื่นๆ	3,047,964.53
รวม	194,367,299.11

ที่มา: รายงานประจำปี 2547 โรงพยาบาลแม่สอด, 2547.

จากตารางข้อมูลสถิติรายรับ และรายจ่ายเงินบำรุงของโรงพยาบาลแม่สอด พบว่า รายรับของโรงพยาบาลแม่สอด ในปีงบประมาณ 2547 มีจำนวน 190,426,805.65 บาท ขณะที่ รายจ่ายของโรงพยาบาลแม่สอด มีจำนวนถึง 194,367,299.11 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายจ่ายของ โรงพยาบาลมีมากกว่ารายรับ นั่นแสดงว่า โรงพยาบาลแม่สอดต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ทั้ง รายจ่ายทางสาธารณสุขที่ให้การรักษาผู้ป่วยที่เป็นคนไทย และแรงงานพม่า ซึ่งงบประมาณที่ ได้รับมาไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายจริง

นอกจากนี้ ยังพบว่า ในด้านค่าใช้จ่ายทางสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลแม่สอด ที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการในเทศบาลเมืองแม่สอด ก็มีค่าใช้จ่ายในระดับสูงเช่นกัน และพบว่า ค่าใช้จ่ายด้านสังคมสงเคราะห์ที่ให้บริการสำหรับคนต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานพม่า มี จำนวนมากกว่า ค่าใช้จ่ายที่ให้บริการสำหรับคนไทย คือ ค่าใช้จ่ายที่ให้บริการสำหรับคนต่างชาติ มีจำนวน 20,512,365 บาท ในขณะที่ค่าใช้จ่ายที่ให้บริการสำหรับคนไทยมีเพียง 1,978,757 บาท (ดูตารางที่ 50) ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มแรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเทศบาล เมืองแม่สอด ได้ส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณทางด้านสาธารณสุขของเทศบาล เมืองแม่สอดอย่างมาก

ตารางที่ 50 ค่าใช้จ่ายทางสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลแม่สอด ประจำปี 2547

ผู้รับบริการ	ผู้ป่วยนอก (บาท)	ผู้ป่วยใน (บาท)	รวม
คนไทย	1,342,239	4,712,919	1,978,757
ต่างชาติ	636,518	19,875,847	20,512,365

ที่มา: รายงานประจำปี 2547 โรงพยาบาลแม่สอด, 2547.

การพิจารณาเรื่องค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขสามารถแบ่งแรงงานพม่า ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 แรงงานพม่าที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แรงงานกลุ่มนี้จะผ่านการตรวจสุขภาพ และตรวจโรคจากหน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัด และได้รับบัตรประกันสุขภาพ โดยแรงงานพม่าแต่ละคนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการออกบัตรประกันสุขภาพ ซึ่งในส่วนภูมิภาคสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานประกันสุขภาพ

แรงงานอพยพต่างชาติ เงินที่รับในส่วนี้ จะจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสาธารณสุขด้านต่างๆ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มที่ 2 แรงงานพม่าที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว แรงงานในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สร้างผลกระทบในด้านสาธารณสุขแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่สภาวะสุขภาพอนามัยของแรงงานพม่า เช่น การแพร่ระบาดของโรคหรือการกระจายโรคติดต่อที่สำคัญ หรือ ปัญหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น

ผลกระทบต่อรายจ่ายทางด้านสาธารณสุข หรืองบประมาณที่รัฐบาลต้องเสียไปในการดูแลปัญหาสุขภาพของแรงงานพม่า จึงถือได้ว่าเป็นการแบ่งปันทรัพยากรของคนไทย ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมดูแลและการป้องกันโรค ซึ่งได้แก่ อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายและเวลาในการออกติดตาม เป็นต้น ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข ของแรงงานพม่า ทำให้เกิดปัญหาเรื่องงบประมาณ ที่มีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้รับบริการทั้งคนไทย และแรงงานพม่า ส่งผลต่อคุณภาพในการให้บริการด้านสาธารณสุข

5.2.2.4 ศาสนา

ด้านการนับถือศาสนา ประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้อิสระในการนับถือศาสนา ดังนั้นการที่แรงงานพม่าเข้ามาอยู่ในเทศบาลเมืองแม่สอด และมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องศาสนา ไม่ว่าแรงงานพม่าจะนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ หรืออิสลาม ทุกคนจะได้รับเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันในการนับถือศาสนา รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

จากการวิจัยพบว่า แรงงานพม่าส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธเหมือนกับคนไทย ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจึงสามารถทำได้สะดวก โดยส่วนใหญ่แรงงานพม่าจะมีการรวมกลุ่มกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ในเทศกาลสำคัญๆ เช่น การทำบุญวันพระ ทำบุญในเทศกาลต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการรวมตัวของแรงงานพม่าที่นับถือศาสนาพุทธนี้จะรวมกลุ่มกันที่วัด ซึ่งเป็นวัดพม่าที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่สอด สาเหตุที่แรงงานพม่าไม่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวัดไทย เนื่องจาก ภาษาที่ใช้ในการสวดมนต์แตกต่างกัน วัดไทยจะสวดมนต์ด้วยภาษาไทย ซึ่งแรงงานพม่าส่วนใหญ่จะฟังภาษาไทยไม่ได้มากนัก ส่วนวัดพม่าจะใช้บทสวดมนต์ที่เป็นภาษาพม่า ซึ่งง่ายต่อการสวดตาม และทำความเข้าใจ ดังนั้นในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แรงงานพม่าที่นับถือศาสนาพุทธจึงมารวมตัวกันในวัด ซึ่งเป็นวัดของพม่า สำหรับแรงงานพม่าที่นับถือศาสนาอิสลาม และคริสต์ ซึ่งมีเป็น

จำนวนน้อย ก็จะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในมัสยิด และโบสถ์ ตามแบบแผนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นๆ แต่ที่น่าสังเกต ก็คือ กลุ่มแรงงานพม่าที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นกว่าศาสนาอื่นๆ เนื่องจาก มีความถนัดในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มากกว่าศาสนาอื่น จึงทำให้มีโอกาสในการรวมกลุ่มกันมากกว่า

5.2.2.5 ภาษา และอาหาร

ความสามารถในการใช้ภาษาของแรงงานพม่า โดยภาพรวมแรงงานพม่าไม่สามารถพูดอ่าน และเขียนภาษาไทยได้ แต่จะสามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาพม่าได้ แต่เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาไทยของแรงงานพม่าระหว่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในระยะแรกกับปัจจุบัน พบว่า ในปัจจุบันแรงงานพม่าสามารถพูดภาษาไทยได้มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานพม่าจะฝึกพูดภาษาไทยจากที่ทำงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ และพบปะพูดคุย กับคนไทย โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ หรือผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะแรงงานพม่าที่ทำงานในภาคผู้รับใช้ในบ้านและบริการ ที่ต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารบ่อยครั้ง ทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีโอกาสได้ฝึกพูดภาษาไทยมากที่สุด และเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการพูดภาษาไทยได้ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ และแรงงานพม่าอีกกลุ่มหนึ่งที่สามารถพูดภาษาไทยได้ดี ก็คือ กลุ่มแรงงานพม่าที่มีเพื่อนเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสื่อสารกันด้วยภาษาไทย จึงทำให้สามารถพูดภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว นั้นแสดงว่า การที่แรงงานพม้าย้ายถิ่นเข้ามาอาศัย และทำงานในประเทศไทย มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้สื่อสารกับคนไทยทั้งในการทำงาน และการดำรงชีวิตในประเทศไทย ซึ่งเป็นการปรับตัวเพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิต และสามารถทำงานในประเทศไทยได้ การเรียนรู้ภาษาไทยของแรงงานพม่านั้น จะเรียนรู้จากคนไทยที่แรงงานพม่ามีปฏิสัมพันธ์ด้วย นั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายสังคมในประเทศปลายทาง ที่เป็นส่วนหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือแรงงานพม่าเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศปลายทาง แต่ในขณะเดียวกัน พบว่า แรงงานพม่าเหล่านี้ยังคงดำรงเอกลักษณ์ ทางภาษาตนเอง กล่าวคือ เมื่อแรงงานพม่าพบปะพูดคุยกันเองภายในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นด้วยกัน ก็ยังคงใช้การสื่อสารด้วยภาษาพม่าเป็นหลัก สภาวะเช่นนี้ ถือเป็นผลกระทบกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศต้นทางกับประเทศปลายทางของแรงงานพม้าย้ายถิ่น

สำหรับอาหารของแรงงานพม่า ส่วนใหญ่แรงงานพม่าจะประกอบอาหารกันเอง เนื่องจาก แรงงานพม่านิยมที่จะบริโภคอาหารในแบบของพม่า ที่มีรสชาติส่วนประกอบ และกรรมวิธีการปรุงในแบบของตน ซึ่งในเทศบาลเมืองแม่สอด สามารถหาวัตถุดิบในการประกอบอาหารในแบบของพม่าได้โดยง่าย เพราะมีขายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในตลาดสดพาเจริญ ซึ่งมีสินค้าของพม่าจำหน่ายอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นส่วนประกอบใน

การประกอบอาหาร เทปเพลงภาษาพม่า หนังสือภาษาพม่า รูปตาราพม่า และที่เป็นเอกลักษณ์ของพม่า ก็คือ แป้งทานาคาที่คนพม่านิยมใช้ทาหน้า ก็สามารถหาซื้อได้ง่ายในตลาดแห่งนี้ แต่ก็มีแรงงานพม่าบางกลุ่มที่ใช้วิธีการซื้ออาหารมารับประทาน ซึ่งมีเป็นส่วนน้อย ลักษณะของอาหารที่ซื้อก็เป็นอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วในแบบของพม่า ราคาขายของอาหารพม่านี้ จะมีราคาที่ไม่แพง คือ ประมาณถุงละ 5 บาท ส่วนใหญ่จะขายให้กับกลุ่มแรงงานพม่าในโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ค่อยมีเวลาประกอบอาหารมากนัก โดยเฉพาะอาหารในมือกลางวัน ซึ่งแรงงานพม่าส่วนใหญ่ที่ซื้ออาหารรับประทาน จะสามารถเก็บไว้รับประทานได้ทั้งมือกลางวัน และมือเย็น แต่หากมีเวลาในการประกอบอาหาร แรงงานพม่าส่วนใหญ่ก็นิยมที่จะประกอบอาหารรับประทานกันเองมากกว่า เนื่องจาก สามารถปรุงอาหารในรสชาติที่ตนเองชอบได้มากกว่า

5.2.2.6 ความเห็นของคนไทยเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า

ตารางที่ 51 ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่แรงงานพม่าต้องเข้ามาทำงานในประเทศไทย

สาเหตุที่แรงงานพม่าเข้ามาทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพได้ง่าย รายได้ดี	121	33
ประเทศตนยากจน	73	20
เดินทางเข้ามาได้ง่าย	50	14
อยู่ประเทศตนไม่มีงานทำ	77	21
ไม่ทราบ	45	12
รวม	366	100

จากการศึกษาเรื่องสาเหตุที่แรงงานพม่าต้องเข้ามาทำงานในประเทศไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง คิดว่าแรงงานพม่าต้องย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศไทย เพราะแรงงานพม่าสามารถเข้ามาประกอบอาชีพได้ง่าย รายได้ดี มากที่สุด ร้อยละ 33 รองลงมา ได้แก่ อยู่ประเทศตนไม่มีงานทำ ร้อยละ 21 และ ไม่ทราบว่าเข้ามาทำงานเนื่องจากสาเหตุใด น้อยที่สุด ร้อยละ 12 เหตุที่คนไทยคิดเช่นนี้ เนื่องจาก แรงงานพม่าที่ย้ายถิ่นเข้ามาในเทศบาลเมืองแม่สอด มีจุดหมายหลักของการย้ายถิ่น เพื่อเข้ามาทำงานหารายได้ โดยไม่เกี่ยงงาน ดังนั้นการที่แรงงานพม่าต้องย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำ จึงมีสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งจากตารางจะสังเกตได้ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักในลำดับต้นๆ ที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าเข้ามาทำงานในเทศบาลเมืองแม่สอด

ตารางที่ 52 ลักษณะการเข้ามาประเทศไทยของแรงงานพม่า

ลักษณะการเข้ามา	จำนวน	ร้อยละ
ถูกกฎหมาย	35	9
ไม่ถูกกฎหมาย	167	46
ไม่ทราบ	164	45
รวม	366	100

กลุ่มตัวอย่างคนไทยที่ให้สัมภาษณ์ ให้ความเห็นว่าแรงงานพม่าเข้ามาประเทศไทยโดยไม่ถูกกฎหมาย ร้อยละ 46 ไม่ทราบว่าเข้ามาถูกหรือผิดกฎหมาย ร้อยละ 45 และเข้ามาโดยถูกกฎหมาย ร้อยละ 9 เหตุผลที่คนไทยให้ความเห็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานและอาศัยอยู่ใกล้เคียงกับแรงงานพม่า จึงทราบถึงสถานภาพทางกฎหมายของแรงงานพม่า ที่เข้ามาอาศัยในชุมชนเหล่านี้ สำหรับกลุ่มคนไทยที่ไม่ทราบถึงสถานภาพทางกฎหมายของแรงงานพม่าส่วนใหญ่จะตอบว่าแรงงานพม่ามีการเข้ามาทั้งถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมาย

ตารางที่ 53 จำนวนแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในชุมชนคนไทย

จำนวนแรงงานพม่า	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 คน	89	24
10-50 คน	103	28
51-100 คน	36	10
มากกว่า 100 คน	126	35
ไม่มี	12	3
รวม	366	100

ในส่วนของแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในชุมชนคนไทยพบว่า ในชุมชนคนไทยมีแรงงานพม่าอาศัยอยู่ร่วมด้วยมากกว่า 100 คน มากที่สุด ร้อยละ 35 รองลงมา ได้แก่ มีแรงงานพม่าอาศัยอยู่ร่วมด้วย 10-50 คน ร้อยละ 28 และไม่มีแรงงานพม่าอาศัยอยู่ร่วมด้วย น้อยที่สุด ร้อยละ 3 แสดงว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเมื่อแรงงานพม้าย้ายถิ่นเข้ามาอาศัย และทำงานอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่สอด ก็จะพักอาศัยอยู่ปะปนกับชุมชนคนไทยทั่วไป

5.3 การปรับตัวของแรงงานพม่าในประเทศปลายทาง

ตารางที่ 54 ความสามารถด้านภาษาต่างๆ ของแรงงานพม่า

ความสามารถด้านภาษา	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทย		
พูดไม่ได้เลย	67	56
พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้	44	37
พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้	4	3
พูด-อ่าน-เขียนได้	5	4
รวม	120	100
ภาษาพม่า		
พูดไม่ได้เลย	3	2
พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้	11	9
พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้	2	2
พูด-อ่าน-เขียนได้	104	87
รวม	120	100
ภาษากะเหรี่ยง		
พูดไม่ได้เลย	84	70
พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้	23	19
พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้	6	5
พูด-อ่าน-เขียนได้	7	6
รวม	120	100

จากการศึกษาความสามารถด้านภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ มากที่สุด ร้อยละ 56 รองลงมา ได้แก่ พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้ ร้อยละ 37 และ พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้ น้อยที่สุด ร้อยละ 3

ความสามารถด้านภาษาพม่าพบว่า กลุ่มตัวอย่าง สามารถพูด-อ่าน-เขียนภาษาพม่าได้ มากที่สุด ร้อยละ 87 รองลงมา ได้แก่ พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้ ร้อยละ 9 และ พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้ น้อยที่สุด ร้อยละ 2

ความสามารถด้านภาษากะเหรี่ยงพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ไม่สามารถพูดภาษากะเหรี่ยงได้มากที่สุด ร้อยละ 70 รองลงมา ได้แก่ พูดได้บ้าง แต่อ่าน-เขียนไม่ได้ ร้อยละ 19 และ พูดได้ อ่านได้ แต่เขียนไม่ได้ น้อยที่สุด ร้อยละ 5 แสดงว่า แรงงานพม่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถพูด อ่าน และเขียนภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาตนได้

จากการเปรียบเทียบความสามารถทางด้านภาษาทั้ง 3 ภาษา พบว่า แรงงานพม่า มีความสามารถในการพูดมากกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของแรงงานพม่าที่ทำงาน และต้องสนทนากับคนไทยบ่อยๆ จะสามารถพูดภาษาไทยได้ เช่น กลุ่มอาชีพผู้รับใช้ในบ้านและบริการ ส่วนภาษากะเหรี่ยงนั้น ไม่ได้มีการใช้ในการสนทนาทั่วไป จึงทำให้แรงงานพม่าไม่สามารถพูดภาษากะเหรี่ยงได้มากกว่าภาษาไทย

ตารางที่ 55 ความสามารถในการพูดภาษาไทยของแรงงานพม่าหลังพำนักในประเทศไทย

ความสามารถในการพูดภาษาไทย	จำนวน	ร้อยละ
ระยะแรก		
พูดไม่ได้	86	72
พูดได้เล็กน้อย	25	21
พูดได้ปานกลาง	5	4
พูดได้คล่อง	4	3
รวม	120	100
ปัจจุบัน		
พูดไม่ได้	51	43
พูดได้เล็กน้อย	44	37
พูดได้ปานกลาง	15	12
พูดได้คล่อง	10	8
รวม	120	100

จากการศึกษาความสามารถในการพูดภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างในระยะแรกของการย้ายถิ่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ มากที่สุด ร้อยละ 72 รองลงมา ได้แก่ สามารถพูดภาษาไทยได้เล็กน้อยร้อยละ 21 และสามารถพูดภาษาไทยได้คล่องน้อยที่สุด ร้อยละ 3

ความสามารถในการพูดภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบันพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ มากที่สุด ร้อยละ 43 รองลงมา สามารถพูดภาษาไทยได้เล็กน้อย ร้อยละ 37 และสามารถพูดภาษาไทยได้คล่อง น้อยที่สุด ร้อยละ 8

แสดงว่า แรงงานพม่ามีความสามารถในการพูดภาษาไทยได้มากขึ้น เมื่อเปรียบกับในช่วงแรกๆ ของการย้ายถิ่น ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่แรงงานพม่าเข้ามาทำงานร่วมกับคนไทย โดยส่วนใหญ่มีนายจ้างเป็นคนไทย จึงต้องมีการติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษาไทย จึงทำให้แรงงานพม่า เรียนรู้ และฝึกพูดภาษาไทย จึงทำให้ปัจจุบันแรงงานพม่าสามารถพูดภาษาไทยได้มากกว่าระยะแรกของการย้ายถิ่น

ตารางที่ 56 ความถี่ในการพูดภาษาไทยของแรงงานพม่า

ความถี่ในการพูดภาษาไทย	จำนวน	ร้อยละ
ที่ทำงาน		
ไม่ได้พูด	58	48
พูดเล็กน้อย	45	38
พูดปานกลาง	5	4
พูดตลอดเวลา	12	10
รวม	120	100
ที่พักอาศัย		
ไม่ได้พูด	58	48
พูดเล็กน้อย	49	41
พูดปานกลาง	6	5
พูดตลอดเวลา	7	6
รวม	120	100

จากการศึกษาความถี่ในการพูดภาษาไทยในที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้การพูดภาษาไทยในที่ทำงาน มากที่สุด ร้อยละ 48 รองลงมาได้แก่ พูดภาษาไทยเล็กน้อย ร้อยละ 38 และ พูดภาษาไทยปานกลาง น้อยที่สุด ร้อยละ 4

ความถี่ในการพูดภาษาไทยในที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้การพูดภาษาไทยในที่พักอาศัย มากที่สุด ร้อยละ 48 รองลงมา ได้แก่ พูดภาษาไทยเล็กน้อย ร้อยละ 41 และพูดภาษาไทยปานกลาง น้อยที่สุด ร้อยละ 5

เหตุผลที่แรงงานพม่าส่วนใหญ่ไม่ได้พูดภาษาไทยทั้งในที่ทำงาน และที่พักอาศัย เนื่องจากผู้ร่วมงาน และผู้ที่พักอาศัยอยู่ร่วมกับแรงงานพม่ามีเชื้อชาติเดียวกับแรงงานพม่า แม้ว่าจะมีนายจ้างเป็นคนไทยก็ตาม แต่ความถี่ในการพูดคุยกับคนชาติเดียวกันมีมากกว่านายจ้าง จึงทำให้โอกาสในการพูดภาษาไทยมีน้อยตามไปด้วย

ตารางที่ 57 ความสามารถในการอ่านหนังสือภาษาไทยของแรงงานพม่าในปัจจุบัน

ความสามารถการอ่านภาษาไทย ในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
อ่านไม่ได้	104	87
อ่านได้เล็กน้อย	10	8
อ่านได้ปานกลาง	2	2
อ่านได้คล่อง	4	3
รวม	120	100

จากการศึกษาความสามารถการอ่านหนังสือภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างในปัจจุบันพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ไม่สามารถอ่านหนังสือภาษาไทยได้ มากที่สุด ร้อยละ 87 รองลงมา ได้แก่ สามารถอ่านหนังสือภาษาไทยได้เล็กน้อย ร้อยละ 8 และสามารถอ่านหนังสือภาษาไทยได้ปานกลางน้อยที่สุด ร้อยละ 2 แสดงให้เห็นว่า ทักษะด้านการอ่านภาษาไทย ไม่ค่อยมีความจำเป็นต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตของแรงงานพม่าในเทศบาลเมืองแม่สอด